

CON NGƯỜI LÀM CHỦ TẬP THỂ TRƯỚC Ý NGHĨA VĂN HÓA CỦA NGÀY TẾT

VŨ HOA THẠCH

1.

Con người làm chủ tập thể đang trở thành người phán xét cuối cùng đối với mọi giá trị truyền thống của dân tộc. Không thể giải quyết bất cứ một vấn đề nào của văn hóa, cũng như của lối sống, nếu như không đặt những vấn đề ấy dưới ánh sáng của lý luận về con người làm chủ tập thể. Lẽ sống của con người này là *lao động, tình thương* và *lẽ phải*. Lẽ sống ấy đang trở thành thước đo về phẩm chất của con người mới và Việt Nam mới.

Cách mạng tư tưởng và ch đang tạo ra những biến đổi sâu sắc trên toàn bộ ý thức của con người. Về mặt phong tục tập quán, nó đang phá đi một cách kiên quyết nhất những cái đã lỗi thời và trân trọng bảo tồn những cái tốt đẹp nhất.

Tết là sự kiện quan trọng nhất trong năm. Tết bao gồm những phong tục đã bắt rễ sâu sắc ở mỗi trái tim và khối óc của người Việt Nam. Không phải không có nhiều người từng cảm thấy những tập quán và lễ nghi của ngày Tết là phiền phức và muốn xóa bỏ nó đi. Nhưng cuối cùng, Tết vẫn tồn tại như một sức mạnh vô hình không ai xuôi đuổi nổi.

Có những người từng tự định không tổ chức Tết nữa, không nấu bánh chưng, không mua hoa nữa cho đỡ vất vả và tốn tiền. Nhưng chợ Tết, chợ hoa vẫn đầy ắp hàng Tết và chật ních người mua. Rốt cuộc, nhà nào cũng vẫn cứ có bánh chưng để trên bàn thờ, có hoa cắm lọ, và có cả pháo đốt lúc giao thừa.

Cuộc sống mới đã làm giảm bớt rất nhiều những cuộc đi lại cuối năm. Cơ quan và đơn vị đều quan tâm tổ chức những cái Tết đầm ấm tình thương cho những người chẳng có điều kiện về quê ăn Tết. Tuy nhiên, suốt ngày đêm, trước bến ô tô và ga xe lửa, vẫn xó hàng chuỗi dài những con người chen chúc nhau mua vé. Tình cảm quê hương vẫn da diết trong lòng mọi người. Ở quê hương, mẹ vẫn mong con, vợ vẫn nhớ chồng, con vẫn nhớ bố. Hạnh phúc được sum họp gia đình trong đêm Ba mươi ngời đợi Giao thừa vẫn chưa thể dễ dàng được thay thế.

Sáng mừng Một, ăn mặc gọn gàng, trang trọng để đi chúc Tết hết nhà này sang nhà khác. Người ta cũng muốn bỏ tục lệ ấy đi, nhưng cuối cùng, ở thành phố cũng như ở nông thôn, mọi người vẫn cứ theo tục lệ đi đến nhà nhau. Những cuộc đi lại vòng quanh ấy vẫn cứ hàng năm diễn ra: không đi thì cảm thấy không an lòng.

Chẳng lẽ Tết cứ diễn ra mãi như thế này? Năm nay vẫn như năm trước? Một trăm năm sau này vẫn giống như nghìn năm ngày xưa?

Cái gì rồi cũng biến đổi. Cách mạng xã hội chủ nghĩa càng làm biến đổi nhanh chóng hơn mọi trạng thái vật chất và tinh thần của xã hội cũ. Nhưng cách mạng lại không phải là chủ nghĩa hư vô. Nó không xóa sạch mọi cái của quá khứ. Cách mạng là *xã hội chủ nghĩa* chính vì nó biết bỏ đi những gì đáng bỏ và giữ lại những gì đáng giữ. Cách mạng sẽ truyền đạt lại toàn bộ ý nghĩa của ngày Tết từ đó phát huy những cái tốt đẹp của Tết cổ truyền và xây dựng cái Tết có văn hóa nhất của con người làm chủ tập thể.

2

Tết được tổ chức vào ngày đầu tiên của một năm. Theo âm lịch, đó là ngày từ giã cảnh đông lạnh với gió lạnh, mây buồn, cảnh khô, lá trụi, để chuyển sang những ngày tươi sáng của mùa xuân.

Xuân về đem hơi ấm cho trời đất, trả lại lá xanh, hoa nở, chim hót, bướm bay. Xuân về tạo ra sự hồi sinh của muôn vật, đem theo sức trẻ và niềm vui.

Nhân dân ta hân hoan chào đón mùa xuân, chúc nhau mạnh khỏe sống lâu, chính vì muốn biến sức mạnh và sự hồi sinh của thiên nhiên thành *sức mạnh và sự hồi sinh của chính mình*.

Nếu trời đất cứ mỗi năm lại đổi mới mình để tiếp thu nhựa sống và nảy nở sinh sôi, thì nhân dân ta cũng cứ mỗi năm lại đổi mới bản thân mình để gạt đi những cái chưa hay, chưa đúng, chưa đẹp... Bao điều không may, bao nỗi buồn bực hãy hanh chóng trôi đi cùng với năm cũ. Từ nay, năm mới thành công mới, thắng lợi mới. Với niềm tin trong ánh mắt và nụ cười trên môi, nhân dân ta lại đốt pháo ăn mừng bắt tay vào công việc với nhìn nhận mới, quyết tâm mới, biện pháp mới.

Tết trở thành một dịp để tăng thêm hiệu quả cho *lao động*, củng cố thêm sức mạnh của *tình thương*, tin tưởng sắt đá vào *lẽ phải*, vào lý tưởng cách mạng. Phải chăng đó chính là truyền thống lâu đời của dân tộc đã thể hiện rõ nét trong ngày Tết và cần được phát huy hơn nữa ở chế độ của chúng ta ngày nay?

3

Tết là một dịp nghỉ ngơi lành mạnh. Tết được tổ chức vào giữa hai đợt lao động sản xuất vất vả. đầu vụ gặt tháng mười, thóc được cất vào kho, nợ nần đã được thanh toán, người ta bắt đầu chuẩn bị cho một đợt nghỉ ngơi thoải mái nhất. Đó là Tết. Tết có thể kéo dài hàng tuần, hàng tháng ở những người giàu có. Tết tối thiểu cũng được tổ chức trong ba ngày ở những người nghèo khổ. Đối với giai cấp bóc lột thì không đặt ra vấn đề nghỉ ngơi, bởi chúng có làm đâu mà nghỉ. Quanh năm không lao động, chúng chỉ biết hưởng lạc trên nước mắt và mồ hôi của người khác.

Đối với nhân dân lao động thì nghỉ ngơi là điều cần thiết để hồi phục sức khỏe, để thoải mái tinh thần, để chấm dứt một đợt lao động cũ và chuẩn bị bước vào một đợt lao động mới.

Chủ nghĩa Mác quan niệm nghỉ ngơi là sự bổ sung cần thiết cho lịch sử sản xuất. Một tuần lễ nghỉ một lần. Hiện nay, ở nhiều nước, người ta đã nghỉ hai ngày. Bước sang thế kỷ sau, một tuần lễ có thể làm bốn ngày và nghỉ ba ngày. Ý nghĩa của nghỉ ngơi ngày một tăng thêm. Nghỉ ngơi là tái sản xuất mở rộng đối với người lao động. Sau một lần nghỉ ngơi, người ta bước vào làm việc với sức dẻo dai hơn, với óc minh mẫn hơn. Người lao động đầy sáng tạo và nhiệt tình sẽ đạt tới năng suất, chất lượng và hiệu quả cao hơn đối với sản phẩm lao động. Trong những thập kỷ gần đây, một bộ môn xã hội học được phát triển mạnh mẽ. Đó là xã hội học về thì giờ nhàn rỗi. Xã hội học nghiên cứu về cách sử dụng của các tầng lớp đối với thì giờ ngoài lao động. Phẩm chất của một con người, trình độ của một xã hội biểu lộ rõ rệt ở cách thức mà con người ấy, xã hội ấy sử dụng như thế nào thì giờ hoạt động. Cũng có thể nói là: người ta đã sử dụng thì giờ nghỉ ngơi như thế nào.

Sử dụng những ngày nghỉ ngơi một cách vô tổ chức, tự buông lỏng mình trong hưởng lạc, tiêu hao sức khỏe và tài năng vào say sưa chè rượu, dĩ điểm: đó là một loại nghỉ ngơi tiêu cực nhất.

Ngược lại, sử dụng thì giờ nghỉ ngơi vào việc nâng cao trình độ văn hóa, thường thức nghệ thuật, vui chơi thể dục, thể thao, thăm hỏi người thân, hoàn thiện thêm sinh hoạt gia đình, củng cố thêm tình yêu và tình bạn: đó là cách sử dụng ngày nghỉ ngơi một cách tích cực nhất.

Tết cổ truyền Việt Nam đã sử dụng những ngày nghỉ ngơi theo hướng tích cực này. Đời sống còn khó khăn, chưa cho phép nhân dân ta trước đây có ngày nghỉ ngơi hằng tuần. Người nông dân ngày xưa suốt ngày đầu tắt mặt tối, tổ chức ba ngày nghỉ ngơi dịp Tết là điều rất cần thiết đối với sự tồn tại của chính bản thân họ.

4

Tết là những ngày hưởng thụ những thành quả lao động chính đáng của mình. Người nông dân xưa kia vất vả quanh năm, nhưng ăn chẳng đủ no, mặc chẳng đủ ấm. Chẳng lẽ kéo dài cuộc sống cực này từ lúc sinh ra đến lúc chết đi hay sao? Lao động suốt năm rồi, hãy hưởng thụ một chút trong ba ngày Tết. Hãy chuẩn bị tốt cho cả gia đình có một cuộc sống vật chất cao hơn, dù chỉ ba ngày. Phải có một bộ quần áo lành, sạch và ấm áp cho bố mẹ già, cho các con thơ, cho vợ, cho chồng. Ăn uống phải tốt hơn: cố gắng có cây nêu, tràng pháo và một đôi câu đối đỏ, vài bức tranh con lợn, con gà. Làm thế nào để sản xuất ngày một phát triển để làm sao cho Tết năm sau lại phong phú hơn trước.

Giai cấp bóc lột trước đây đã chi tiêu rất hoang phí vào ngày Tết để khoe giàu, khoe sang. Đối với chúng, hưởng thụ không gắn liền với lao động, mà hưởng thụ biến thành hưởng lạc trên thành quả lao động của người khác: “Lễ lâu son gác tía, chén phong lưu những máu chan hòa; Góm cho mũ bạc đai vàng, đai vinh hiển bằng xương cao ngất” (Trích phú cũ).

Nghỉ ngơi một cách lành mạnh và hưởng thụ chính đáng thành quả lao động của mình, đó là ý nghĩa tốt đẹp của ngày Tết. Dưới đây chế độ mới của chúng ta, con người làm chủ tập thể phát triển ý thức cao đẹp ấy của ngày Tết và kiên quyết gạt đi những

gì không thích hợp. Nếu cả gia đình vất vả đến tận đêm giao thừa thì còn gì là nghỉ ngơi? Nếu pháo đốt quá nhiều, hoa mua quá tốn, ăn uống quá thừa thãi, mức chi tiêu vượt quá thu nhập chính đáng của mình, thì còn đâu ý nghĩa tích cực của ngày Tết!

5

Truyền thống tốt đẹp, sức mạnh vô địch, hạnh phúc lớn nhất của dân tộc phải chăng cũng chính là được sống giữa tình thương? Nghỉ ngơi và hưởng thụ chưa phải là nội dung chủ yếu của ngày Tết. Tết phải là ngày nghỉ ngơi thoải mái cùng chia ngọt, sẻ bùi với vợ con, cha mẹ, anh em, bạn bè, với những người thân yêu nhất của mình. Tết là dịp được vui vẻ với những người quen biết, củng cố thêm tình nghĩa với xóm làng, quê hương, đất nước.

Mâm ngũ quả và nén hương thơm trên bàn thờ tổ tiên tốt đẹp nhất. Không còn ai tỏ vẻ buồn rầu, gắt gỏng hay cau có với người khác, không phải bị sợ không đâu mà niềm nở trong quan hệ giữa người với người là sự thể hiện hồn nhiên của những tình cảm tốt đẹp của những con người mới.

Quanh năm có những sự hiểu lầm, những sự bức dọc đối với nhau, thì trong này Tết hãy tan biến đi, để lại bắt đầu những quan hệ lành mạnh và trong sáng giữa bè bạn quen biết trong cơ quan trong đơn vị, trong xóm, trong phường. Tập quán tốt đẹp ấy của ngày Tết cổ truyền là những điều mà chúng ta sẽ phát huy mãi mãi.

Việc đắp lại má ông cha, viếng mộ liệt sĩ, thăm các thương binh, các gia đình có công với cách mạng đang trở thành những phong tục mới, củng cố thêm tình nghĩa đồng bào và chủ nghĩa yêu nước.

Trong khi đó thì những tập quán lỗi thời như đốt vàng mã, trồng cây nêu, phá hoại cây cối gọi là hái lộc, tổ chức cờ bạc v.v... đã dần dần xóa bỏ.

Tết là dịp tăng thêm nghị lực, củng cố niềm tin để chuyển vào đợt hoạt động mới với tinh thần phấn khởi lạc quan. Mong mỗi cho mình một năm mới tốt đẹp, một tương lai trong sáng là những nguyện vọng chính đáng. Nhưng từ đó, bỏ tiền đi cúng lễ để cầu thân, cầu phật phù hộ cho mình là những việc lỗi thời với những người thực sự làm chủ bản thân mình.

Sau tiếng pháo giao thừa, cả nhà mừng rỡ, đốt thêm nén hương, rót chén rượu chúc nhau năm mới, từ giờ phút này mọi điều tốt đẹp hơn. Cả nhà bước sang năm mới có thêm sức khỏe, thêm nghị lực, thêm tin tưởng, thêm hạnh phúc và tình thương.

Tết đã được bắt đầu với ý nghĩa văn hóa cao đẹp của nó.